

OMBUDSMANKA POUKÁZALA NA ZÁVAŽNÉ PORUŠOVANIE PRÁV ŽIEN POČAS PÔRODOV

(Bratislava, 26. mája) Verejná ochrankyňa práv Mária Patakyová predstavila [výsledky mapovacej štúdie o dodržiavaní práv žien pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti počas pôrodov](#). Súčasť mapovacej štúdie tvoril online dotazník, v rámci ktorého sa podarilo vyzbierať 3 164 výpovedí žien o skúsenostiach z pôrodov.

Výsledky prieskumu poukazujú na to, že aj napriek zlepšeniam v niektorých oblastiach, napríklad vo vzťahu k vnímaniu správania zdravotníckeho personálu k rodičkám, zdravotná starostlivosť pri pôrodoch v plnej miere nezohľadňuje vedecký a lekárske vývoj pri plnom rešpektovaní práv žien. Najzávažnejšie sú zistenia vo vzťahu k porušovaniu práva na ochranu súkromia, práva na informovaný súhlas, na ochranu ľudskej dôstojnosti, rešpektovanie telesnej integrity a psychickej integrity, ako aj na dodržiavanie práva užívať plody vedeckého pokroku a jeho využitia.

Svoje závery dnes ombudsmanka odoslala ministerstvu zdravotníctva, odborným inštitúciám, univerzitám či mimovládny organizáciám, ktoré sa problematikou zaoberajú.

„Výskumy mimovládnych organizácií, medzinárodných organizácií, ako aj čoraz silnejšie spoločenská diskusia a hlasy žien naznačujú, že aj na Slovensku dochádza k porušovaniu práv žien pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti pri pôrodoch. Z tohto dôvodu som sa rozhodla situáciu preskúmať z vlastnej iniciatívy. Vážim si hlas každej ženy, ktorá sa zapojila do prieskumu a poskytla tak dôležité informácie o svojich skúsenostiach. Vďaka nim sa nám podarilo zrealizovať mapovaciu štúdiu, ktorá poukazuje na závažné zistenia týkajúce sa porušovania práv žien pri pôrodoch,“ uviedla verejná ochrankyňa práv Mária Patakyová.

Nedostatočný rešpekt práva na súkromie a intimitu žien

Výsledky online prieskumu poukázali na závažné porušovanie práva na ochranu súkromia, dôstojnosti a rešpektovania telesnej a psychickej integrity rodičiek. Tieto porušenia práv sú výsledkom dvoch faktorov. Jedným z nich je nevhodná organizácia, priestorové kapacity a nedostatočné vybavenie pôrodníc. Druhým faktorom je nerešpektujúce správanie zdravotníckeho personálu. **„Priestorové nedostatky sa v praxi prejavovali preplnenými izbami, nedostatočnou separáciou pôrodných boxov, nevhodným natočením pôrodných kresiel a nedostatočným počtom hygienických zariadení. V niektorých prípadoch bolo k dispozícii iba jedno hygienické zariadenie pre všetky rodičky, ako aj pre sprevádzajúce osoby,“** uvádza sa v správe verejnej ochrankyne práv.

Informovaný súhlas bez dostatočného vysvetlenia

Až 55,10 % zo zapojených žien, ktoré v prieskume uviedli, že podpísali informovaný súhlas pri prijíme do pôrodnice, informovaný súhlas dostali iba v písomnej forme a neboli poučené o jeho obsahu, respektíve im obsah informovaného súhlasu nebol vysvetlený. V praxi si teda veľká časť zdravotníckych pracovníkov stotožňuje informovaný súhlas rodičiek iba so

samotným podpisom žien. Prieskum tiež poukázal na časté porušenie práva na informovaný súhlas v súvislosti s výkonom zákrokov, akými sú epiziotómia, Kristellerova expresia, prípadne aj s prítomnosťou medikov počas pôrodu.

Pôrod bez umožnenia sprevádzajúcej osoby opísalo 13 % žien zapojených do prieskumu

Právo na prítomnosť sprevádzajúcej osoby podľa výberu rodičky je súčasťou práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života a je dôležité, aby si ho rodička mohla uplatňovať po celý čas pôrodu. Prieskum však poukázal na absenciu právnej úpravy zabezpečujúcej právo rodičky na sprevádzajúcu osobu pri pôrode.

Prítomnosť sprevádzajúcej osoby pri pôrode by zároveň v žiadnom prípade nemala byť vnímaná ako nadštandardná služba, ktorá podlieha poplatkom.

Takmer polovica zapojených žien zažila nástrih hrádze

Analýza prieskumu poukázala aj na rutinný výkon chirurgického zákroku epiziotómia. Napriek tomu, že Svetová zdravotnícka organizácia (WHO) odporúča vykonávať epiziotómiu len v nevyhnutných prípadoch, keď je ohrozená žena alebo dieťa, podľa skúseností žien zapojených do štúdie ombudsmanky, sa na Slovensku vykonáva až v 48 % prípadov. V porovnaní s praxou v zahraničí ide o vysoké percento. Podľa prieskumu ombudsmanky v prípade rodičiek, ktoré rodili v zdravotníckom zariadení v zahraničí, došlo k nástrihu hrádze iba v 23 % prípadov.

Zakázaný tlak na brucho až v takmer 40 % prípadov, z toho vo viac ako 75 % prípadov bez súhlasu

Kristellerova expresia bola v roku 2017 vyradená zo zberu oficiálnych údajov o pôrodnej starostlivosti a bola označená za postup nesúladný so zákonom. Napriek tomu sa podľa výpovedí žien participujúcich na štúdiu, vykonáva až v 38 % prípadov. Niektoré respondentky opisovali techniku ako jemnejší úkon, iné však uvádzali, že v dôsledku vykonania expresie mali zlomené rebrá, podliatiny a bolesti. V prípade, ak zdravotnícky personál vykonal expresiu, až v 77,35 % si pri výkone tohto úkonu nevyžiadal súhlas rodičky.

Čo je potrebné zmeniť?

Verejná ochrankyňa práv v záveroch správy z prieskumu navrhuje viaceré odporúčania na zabezpečenie zmien, aby sa prestali porušovať práva žien počas pôrodov. Patrí medzi ne napríklad **zavedenie jednotne aplikovaných štandardov, ktoré budú zohľadňovať vedecký a lekárske vývoj pri plnom rešpektovaní práv žien**. Dôležitou súčasťou musí byť monitorovanie ich jednotnej aplikácie, aby všetky rodičky na Slovensku mali prístup ku kvalitnej zdravotnej starostlivosti.

V súvislosti so zabezpečením práva na súkromie a intimitu žien **navrhuje zabezpečiť primerané finančné prostriedky pre zdravotnícke zariadenia**, aby poskytovali dôstojné

prostredie pre rodiace ženy a vyhovujúce pracovné podmienky pre poskytovateľov zdravotnej starostlivosti.

Odporúča taktiež prijať legislatívnu úpravu, ktorá by zabezpečila, aby rodičky a pacienti, vrátane maloletých pacientov, mali pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti **právo na prítomnosť osoby blízkej alebo osoby určenej pacientom alebo pacientkou**.

Žiada tiež **realizáciu školení pre zdravotný personál** s cieľom zvyšovať povedomie o problematike násilia páchanom na ženách. Zároveň odporúča školiť o tom, ako zabezpečiť slobodný a informovaný súhlas a tiež posilniť výučbu ľudskoprávných štandardov pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti na zdravotníckych školách.

Napriek prijatej legislatíve v oblasti poskytovania zdravotnej starostlivosti je ochrana práv rodičiek nedostatočná. Z prieskumu vyplýva, že na úrovni ministerstva zdravotníctva absentuje efektívny systém kontroly. Je preto dôležité, aby sa vytvoril **efektívny kontrolný mechanizmus** na prešetrovanie sťažností, ktorý rodičkám a celkovo pacientom, v prípade porušenia základných ľudských práv, zaručí nezávislé preskúmanie a sankcionovanie príslušných inštitúcií a ktorý zabezpečí kompenzáciu a nápravu pre dotknuté osoby.
